

ELŐFIZETÉSI ÁRAK.

Helyben átlósan levélben:

Egyszeri ár	8 ft. — kr.
Félféltéves	4 — —
Éves	2 — —

Tulajdonosi postán küldve:

Egyszeri ár	9 ft. — kr.
Félféltéves	4 50 —
Éves	2 25 —

Egyre szám ára 4 ft.

s kapható a kiskönyvtárban és a Gracia G. Intézetnél előfizetőknél.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Börzsejuttatás levélben nem fogadtatnak el.

HIRDETÉSI DÍJAK:
 3 hasznos gárdaudvar 6. szám.
 4. és 5. sz. Nagyvilág és községi
 hirdetőszolgálati költségvetés
 Minden egyes hirdetésnek után
 1000 k. 10 ft. 20 kr. költségvetés
 fizetendő.

Fizetési költségvetés 10. 15. kr.

Hirdetéseket és nyilatkozatokat
dijra előtérítve.

HIRDETÉSEK ELŐFIZETÉSE: Brassóban a kiskönyvtárban, Kolozsváron 26. sz. a., — Budapest: József János, Goldberger A. V., Mócsai A., Schwarz Gy., — Eger: Dombóczy J., Haasenstein és Vengler, Schenk J. Henrik, — Berlin: Mosse Rudolf, Frankfurt: Daube G. L. és Társa., — Hamburg: Károly és Liebmann nagy hirdetői irodájában.

Ezeresekről íroda.

hová a lap szellemi részét illető közlemények intéződésként
 Brassó, Lőpáncs 10. szám alatt.

Földész szerkesztő:

Dr WEISZ IGÁNCZ

ügyvéd.

Kindóhivatal.

hová az előfizetők pénzeiket és hirdetői díjakat küldendők
 Brassó, Kolozsvár 26. sz. a.

Magyarország sikere a külpolitikában.

Bécsbe diplomáciai uton érkezett hivatalos jelentések megerősítik a „Postor Correspondenz” mult heti közléseit, melyek szerint a román kormány a román irodontisták nemzetközi jogot sértő üzmelei ellen tényleg erővel megtört rendszabályokat alkalmaz. A magyar delegációban Kálnoky gróf külügyminiszter helyeslése mellett a kérdésben tett nyilatkozatok tehát előtérítve gyakorlati politikai sikerei már is jelentkeznek. Így értelmeben kell a román kormány öszinte szándékainak bizonylatképpen magyarázni azt a tényt is, hogy Jonescu román közoktatásiügyi miniszter szigorú rendszabályokat léptet életbe a dakóromán igazgatók ellen, a kik a bukaresti diákság körében izzó igazgatásiak, minek folytán a bukaresti egyetemeken már többen vissza lettek vetve a vizsgálatokról. Épp így a belügyminisztérium, Lahovary külügyminiszter által a kérdésben gyakorolt befolyás folytán a Bukarestben és több vidéki városban szándékolt irodontista tüntetésekkel szemben rendszabályokkal megátolta. A bukaresti rendőrfőnöknek, mert nem volt elég erővel és körültekintő, le kellett mondania.

E tények bizonyítják először a magyar delegáció békes diplomáciai sikerét; másodszor azt, hogy Kálnoky gróf, mint a külügyi bizottság elnöke, Falk Miksa kijelentéi, Romániával szemben is megővja nemcsak a monarchia, hanem a magyar állam érdekeit

is, és nemzetközi jogi követeléseit érvényre juttatja.

Reméljük, hogy a román kormány végre megmarad a választott helyes uton.

Videki városok ipari fejlődése.

A vidéki városok ipari fejlődése végre mindinkább előtérbe lép. Felismerték, hogy számos iparágak éppen a vidéki városok adják meg szükségletük révén a döntő fontosságot és így ipartelemek felállítására a legkedvezőbb előfeltételeket nyújtják. Ipari telepek és gyárak a vidéken nemcsak a gazdasági jólét leghatalmasabb tényezői, hanem az értelmes magyarság által a legkevesebb mozgató erőt is szolgáltatják a munkásnép magyar hazafias neveléséhez. A jólét és a jó kenyérkereset, melyet magyar organizátorok, magyar mérnökök, magyar pénzügyezetek az iparnak az ország minden részére való kiterjesztése által a nem-magyar nemzetiségűeknek nyújtanak, oly döntő tényezői a mindennapi gyakorlati életnek, a melyek már ma, és a jövőben még inkább közreműködnek amaz erkölcsi holdításokban, melyeket nemcsak a fővárosban, hanem a vidéken is mindentűni ki kell vinni a magyar állameszme érdekében. Ezen a téren keres. kedői feltételeknek és pártpolitikai megfontolások egyformán háttérbe lépnek.

A legérgebb és legnagyobb magyar iparvállalat, a Ganz és társa vasúton és gépgyár példaként működése által bizonyítottan szolgáltatott, hogy így hazai ipár központ a nemzeti magyar nevelésnek és az ifju

nemzedék technikai iskolázásának nagy szolgálatokat tesz, melyek aztán az egész országnak javára válnak. Különösen szép haladást bizonyít az, hogy a Ganz-féle társaság úgy Budán, mint a kőbányai uton lévő gyáraiban saját költségén ipariskolákat létesített, melyekben 119 tanuló nemcsak technikai ismeretekben, hanem olyan oktatásban is részesül, a melyre ezeknek a leendő magyar állampolgároknak szükségük van. Épp így szentel a Ganz-féle társaság által létesített magyar villamosági részvénytársaság különös figyelmet munkás-személyzete továbbképző oktatásának. E tevékenység sikere abban is érvényesül, hogy ezek a hazai iparvállalatok mintaszerűen iskolázott műszaki hivatalnokokkal és munkásokkal működésük terén a hazai ipar nemcsak függetlenítesse a káldföldt, hanem a vilámos világítás, malomipar, a legkülönbébb gépek, vasuti kocsik, vasuti anyagszerek gyártásában a Kelet s egyáltalán a külföld számára is dolgoztatnak.

Ezeket a nemzeti érdekekre előnyös gyári iskolákat a legmelegebben ajánljuk magyar vidéki városok figyelmébe, s a mily hamar csak tehetik, állítsanak fel hasonló iskolákat. Ama kívánatban, hogy a vidéki városok ipari fejlődését elő kell mozdítani, teljes egyetértés uralkodik a miniszterek és az ellenzék pártvezérek közt. Ezeknek a gyári ipariskoláknak a felállítását maga Lukács Béla kereskedelemügyi miniszter kezdeményezte, a ki fontos teendőink tenger-sokasága dacára is mindig talál időt a vidéki ipartelemek belátó megszemelelé-

TÁRZA.

Hosszufalusi Máté ispán.

(Logofeteln Nateln.)

— Előszó, —

Ira Pincze János. Fordította a „Brassó” részére
 Kősz. Ferencz kir. tanácsos, ny. tanfelügyelő.
 (Folytatás.)

— Mit újság van még, Radicez? — kezdé a beszélgetést Rada.

— Mit legyen, Rada? Iten, vesződnél én üzletemmel — mondá a koresmáros az 6. v. könyv hangján, miután leült egy lécczara a ház előtt a felkérte Radát is, hogy üljön mellette, s mináin mindketlen letelepedtek, elkezdtek beszélni.

— Mit üggyel beszélgetél, még pedig előbb az egészre, aztán a gazdaságyunkra, s után végre mindketlen piyeregni kezdtek saját üzletük fölött.

Minálat Rada és Radicez így beszélgettek együtt, elhaladtak előttük Demeter, a bojár.

Radicez, a mint megpillantotta a bojárt, összerázkodott s rövid szünet után intett Radának, hogy ez te tekintsen Demeter bojár után.

— Nem hallottál semmit? Nem tudod-e hogy hova megyen? ... No, tehát megmondom én neked! — mondá Radica halván és a mit ez

után beszélgettek, azt már suttogták egymásnak a falbe.

— Jonachehoz, a gépszhez, megy a bojár. Abba jár, hogy Máté a saját leányával összezerget. Pompsán összeülnek, te Rada; a tész testű és torz fejű vénusz, s a felesége is olyan a mi pedig a leánykut illéti, azt hallottam, hogy valóságos édes anyja. — Mit monddjak többet? — vágá Radicez és vállat vont. — Máté pedig egy teletelten ember.

Rada a beszéde helyen elgondolkodott.

Hallott 6 még ilyesmiket; vette észre, hogy egy idő óta nem jár a logofet olyan gyakran az utcán, de mindezt Rada másodrendű dolgoknak tekintette. Most azonban, miután saját szemével látta, hogy Demeter, a bojár, Jonache gépszhez megy, rosszat kezdett gondolni. Rada tudta jól, hogy mire képes a gépsz, mert ismerte rábeszélő képességét s tudta azt is, hogy nagy befolyással bír Mátéra.

— A pénz az örök szemé — mondá végre Rada. — Aztán tudod-e, te Radicez, hogy a lit az Islen meg akar venni, annak előbb elveszi az eszt? Máté logofet nagyon összeült Marézával, a kit az udvarban szép százzal nyugtatnak, én teti. En is nagyon szerettem őt, s azt hittem, hogy ha férje lesz Marézáknak, csak nem lesz hozzájuk olyan idegen. De mit beszéltek több? Eleftera, a kokona is szeretettel tekintgetett rád,

s nekem nyi letszik, hogy az 6 kezét látom itt, hogy 6 kezemre nyitja a bojár leányával való házasságot. Mintha észlelni volna is, hogy Máté könyvének, s mintha közölni volna, hogy nem lehet állandó. O ké iskolát végzett; nem olyan, mint mások ... No lám! — így vágá és magyolt sohajtott.

— Meglehet, hogy nem lesz semmi belőle, — mondá Radicez, a kinek mind a Rada beszéde, mind a logofet viselkedése rosszul esett. Szólt ő is, csak hogy amon monddj ő is valamit; pedig szíve erősen vézett, mert sok jó időt töltött a logofetel, és édes volt a visszaömlékezés a multra; midőn pedig elgondolta, hogy nem lehet vele többé olyan közeli viszonyban, rossz szíve formi kezdett.

— No, meddiasi, hogy megértőtök — mondá Rada, és midőn ezt kiejtette, ledobogást hallat. Tekintetét a koresmáros még iránytá, és a ti-válva tekintett, de ahig hogy visszafordult, megpillantá Máté logofetel, a ki töltően haladt el mellettük.

Összerázkodt, a mint megpillantá. Elbuszult Radicezről és busan odább halagott.

Radicez a felindultságtól előreszódot, Ramegett, hogy a házasság mégis megeshet; már pedig ő azt szerette volna, hogy Máté ugy maradjon, a mint van; legyenül.

(Folytatás következők.)

sére és megvizsgálására, a mint sorra látogatta a fővárosi partelepkeket is.

Károlyi István gróf, a legszemlésebb, állanferfiasan hazafias magyar mágnások egyike, a felvidéki magyar közművelődési egyesület közgyűlésén tartott beszédében különös elismeréssel adott kifejezést a szakmiszterek e törekvése iránt, midőn így szól: „Igaz van a miniszter urak, midőn azt mondja, hogy Magyarországon az apát emelni kell. De hol? — kérdem én — Magyarországon minő részeim, minő vidékeim? Szerintem nem Budapesten csupán, hova ma mint mindent összehordanak: tóktát, ipart, forgalmat, előnyt; de juttatni kell a vidékének is valamit, mert ez a magyar haza nem áll csupán e szép ország középpontjában! ... de áll mindazon vidékekből is, melyek azt körülölelik. Budapest a szíve a hazának, de kamarája az egész ország, mely azt dobogtatja.”

Politikai hírek.

* A magyar delegáció október 4-én tartott ülése rendkívül érdekes lefolyást vett. Apponyi gróf előadtatta a magyar tanácselőadó akadémia kérdésével, így megkezdte az ülését, a mely Árványi Kornél teljesen deszavatóra, kijelentve ugyanis, hogy ő e kérdést újra a képviselőházba fogja hozni, mert itt nem akarja lezavartatni kiteni.

Erre Hegedűs Sándor egy gyönyörű, a delegációban ritkán hallott, saját típusú és helyeslést fogadott rögzítésben fejt, így megkezdte Apponyit, hogy ha nem akarja lezavartatni kiteni indítványát, a képviselőházba se hozza be, mert ott ép úgy lezavartatja Apponyi a legfőbbben bizonyítja annak, hogy a német tanácselőadó iskolában nem kell elvezetni a magyarázat. Ha Magyarországon lesz katonai akadémia, ez a rendkívül fontos, a társadalmi szempontból, de ezen akadémia novendeké bizonyára a német tanácselőadó daczára is külön magyar honfiek lesznek. A tárgyalást ma délután folytatják, miniat tegnap nem lehet befejező.

* A főrendiház tegnap meglehetően a vallás szabad gyakorlatáról szóló javaslat tárgyalását Zichy Nándor tartat először beszédet. Utánna Pap Gábor püspök nagy hatással vért a javaslatot és annak összes intézkedéseit, felhozva, hogy Lengyelország is csak azért bontott föl mint intérlans volt vallási tekintetben Próna Deszák szerint ország és nézetek. Azután leköltötte egy órára keresztai Szilágyi Deszák a ház ügyét, nem beszédel. Végül a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslat 113 szavazattal 112 ellenében, tehát egy szótöbbséggel elfogadtatott.

* A pénzügyminiszter beszédje. A képviselőházban október 8-án déli 12 órákor lesz az első ülés. Ezen az ülésen csak a legközelebbi ház napirendjéről fogják megállapítani. Vekerse Sándor pénzügyminiszter a költségvetésről valószínűleg október 9-én, kedden fogja a képviselőház elébe terjeszteni a pénzügyi expozitát elmondani.

* A főrendiház tegnap délelőtt 11 órákor ülést tartott. Napirend: 1. A múlt évi jogszövegeknek helyesítése. 2. Gróf Zichy Antal kir. és orsz. legfőbb foglalkozási bíróság pótlás felkeltése. 3. „A vallás szabad gyakorlatáról” szóló törvényjavaslat általános tárgyalásának folytatása. 4. „Az irraditva vallásról”. 5. „A keresztet vallásról”. 6. „Az állami anyanyelvéről” szóló törvényjavaslatnak érdemleges tárgyalása. Az eredményről később írhatunk.

* Bécsi hang a főrendiház tárgyalásáról. A „Neue Freie Presse” hosszabb vezércikkben foglalkozik a főrendiházban megindult egyházpolitikai vitával. Az egyik konstatació, hogy az ellenzék egy része még nem utasítta el a házban, az általános hitvallásunk javaslatait megkötés nélkül, hanem megkötés nélkül a kormány reformtervezéseit, így a már elfogadott kötelező polgári házasságot. De barmt legyen a keresztiskolai jogai erőkördések módjára, az időközben, annyit bizonyosnak tart, hogy a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslatnak ama szabadságát, a mely

a felekezetiellenességét iktatta törvénybe, a katolikus ellenzék sok protestáns főrend támogatására is számíthat. Sőt hirt jár, hogy egy protestáns főrend fogja tudtírványozni a felekezetiellenességre szóló határozatok felbontását és a református püspök is a törles mellett fogunk szavazni. A cikklet ezután azt fejezte, hogy a felekezetiellenesség kimondása a nép vallásos érzületét nem sérti.

Román dolgok.

A magyarosítók lelkesedése. Ezen czím alatt hoz a „Gazeta” 208 száma vezércikk, mely így kezd:

„A magyar sajtó ama nagygyőzött nemzeti ünnepségre foglalkozik a melyt a magyar állam e zme előadásai a napokban Nyitrán tartottak, a melyből természetesen az Enke sem hiányzott.”

Ha a nyitrai gyűlésnek valami sikere volt, bizonyos, hogy a lelkesedés ama fényes bizonyíték azon első siker, mely az alkalmat a magyarosításnak nyilvánvaló. Ha a karibiznemek nem ismernek, barmunkunk kellene előrelökés és követendő példányként kellene barmunkunk arra nézve, hogy miként tudnak ok valamely új nyitást lelkesedni. Azonban, sajnos, amaz úgy, a melyre lelkesedéseket paradjók olyan szomoró, olyan végtelen és szígyenletes azokra nézve, a kik követik, hogy lelkesedések még annyit sem ér, mennyit a leggyűlöltebb anarkisták és szocialisták lelkesedése.” — (Meli, mel 1 Szédel)

„Ezek is tudnak — ugymond — lelkesedni egy ügyért, de úgyok az egész világon el van töltve, mert ezeket a társulatot és állam felállítását. Amal előtérdebb azonban szon nyitrai magyarosítók lelkesedése, kik nemcsak egy rend felállítására, törekednek, hanem azon népek nemzetiségének kioldására, a melyek ennek az államnak többségét alkotják.”

Hogyan a magyarok az ő kultur-cykeletik-nak támaszt és büns ezáltal iránt enyrie barmt lelkesedni, ez a haza magyar polgárai nézve nem jelent egyebet, mint újabb czímek ama gyűlölet és viszályra, a mely még inkább, még erősebbé a nemzeti ontuludat és nemzetiségű védelmében, a szent harezban, megértsendő.” (Milyen tiszte Szédel)

A nyitrai gyűlés annak bizonyítja, hogy a magyarosítás való törekvés a legszűkebb mértékben van a magyar rétegekben elterjedve; hováld támogatattik a kormány és a hivatalbók, a megbeszélés az ifjúság és a nép párság által. Ez figyelmeztet a kárdezés, hogy szomunk, ezeket gyűjtés össze, mert az ellenfél fenyegetésk lesz napról-napra, és nimes a legkisebb esély lefejezésére.

Váladnodig a magyarok a magyarosítás ügyért lelkesedni tudnak, ne beszéljenek nekünk a bekés egytőlés módosításról. Ezek szavairog, melyeknek sosemem bírtunk hitelt adni, és minél nagyobb a tudásunk, annál inkább a magyarosítók között a magyarosítás ábrándokéért való lelkesedés, amál nagyobb lesz az orvony, a mely tük elválaszt.”

A ki ezt képes volt végig olvasni, annak okvetelen észbe fog jutni, hogy a „Gazeta” ugyancsak tudja az orvódót a falra festeni. Nem a nemzetiségű kiirtása a kultur-cykelet ezélla, hanem az állam nyelvének, a hazafias érzelmeinek, a nemzetiségű terjesztése, már pedig ez nem egy a nemzetiségű kiirtásával. Ha lenn, hogy „rumunul napiere” (a román nem vész el), akkor mire való a vészharangot kongatni? Megtűrnék-e ezt Romániában az állam nyelvével szemben? Saha!

Egy szép vidék.

Sok bájos, elragadó vidéket láttam én már szép magyar hazámnak. Lelkem nem egyszer meürlt el a nagy nagyvár Alföld végtelen rónáiban, eszembe jutva a kultú sarait:

„Jusztia, pusztai! Te vagy a szabadság földje, Szabadság! Te vagy lellem letétele.”

Hit az a görbe felföld hegy és völgyeivel. ... Jól mondja a költő: „könyv, melynek számtalan lapját forgatni kell.”

Forgassunk csak kissé e szép könyvben s lime előttünk áll: a Gyulafehérvárt Zalánaház terjedő szép vidék.

Zalánaház Gyulafehérvártól kecsen nemre, körülbelül 3 órány társasra fekszik. Nem régen, a szünidőre itt tettem meg ezen utat.

Egy szép vasárnap reggelén, midőn a nap már jó lán jár az égén, vettem az utat Zalánaházra felé.

Utam egy hovatovább mind inkább szűkül völgyben vezetett, melyt a nyárón át kéve, itt ott vértípus víz Omolyt szel át. Lelkem elmeürlt a tük szépségében. Az illatár; most egy-egy órási sziklatóbb, hegy, dom, völgy, völgyország-

lat; fű, fa, virág csillogó harametesséppel; picieny madarakkal bájos dala — ki az kinek szívt fel na emelők, fel oda a csillagokon is tul, körülmondva van:

„Léted világi, mint az égé nap!
De szemünk barmt nem tekintet.”

Termékeny szántóföldek, dús dűnyések közt vitt utam tovább. Azok a kis galibák, melyekből egy-egy szálas román anyákna, meg jókópú katinczáz fésledeg dugja ki a fejét, mind megannyi házai és dívevöldeknek. Magam se hiszem, hogy bele ne harajjon abba a nosyolgy, mézdes eserebe dűnyékbe.

Román anyákna ismerik az emberek ilyenü nemű garolástját. Tudják azt, hogy különösen a kik szájuk izét követik, nem egyszer felekednek meg a tipzarcasolt 7-ik pontjáról. Ezen azért épí dűnye meszgyégre galibát.

Haladjunk tovább. Mint előbb is említém, szép vasárnapj nap volt. A völgyországban elrejtett kis román falvak szétszórt házaiakkal igen festői képnyújtott. Itt-ott csak a templom tornya kandikált ki. A falu kis harangja templomba hívogatta a népet. Bálag a nép a templom felé, mely rendszeren egy magaslattal épült. Gondolom, jól esik lakóknak, ha a néhész munkanapok után megjelennek az Isten házába n, ha ért, kiártást esdhet a további küzdelemben.

Felét megiettem már az utam. Kocsissom egy utszeli kocsma udvarára hajnt be. Nem tudom, miért, miért nem, első sorban is lovaknak fülén jökt már. Hml gondolom magamban, ez már esunya padagógia. Meg is jegyzém nyomban: — Öcsém jól esnek-e neked, ha valaki feléld tövélyt gyöngédelen bánásmódban részesíted? ...

Mosolyogva megírtá fejét ... Majd abrakot adott lovaknak.

Azt hallottam valamikor, hogy az a miekt, a mit lenyülnék. Ezen fésűges, de már társadalmunk nagyon is számadó, jóvórel keserűségű cselekvés alapján magam is benyitottam az utszeli kocsmába. Egy délnes szélű megiettem díte-párral megiette itt az aromatikuss flúidumokat.

— Mi van itt innivaló? — kérdém.

— Bor, kobányai sor, állás, trébely, szlitz vicez, masinapánka, — volt a felelet. — Mit eszszék parancsolni?

Kobányai sor! Egy utszeli kocsmában ... No már itt — gondoltam magamban — nagyon is fejlett kulturálv álom szemben. Így kedvező viszonyok között zalánaház professzornak lenni valóossá letársadnia.

Egy flásko sor bekebelezése után, melynek egyetlen fláskát a volt, hogy meleg volt s ez elég, — Kocsissom tovább halgtam.

Tovább is volt mit menni, mit miben lehetne meggyörködni. Ott egy kopár törzess: fű sem terem rajta. Azt mesélik róla, hogy átkozott a föld, mert a szabadságherez napjában sok honfársunk hazáját hml szerető szive dobant itt utolsóit. Ott egy magas dom; ki tudja, hány szabadsághős elcsúszta alatta orok almát? ...

Esze sem vettem s Zalánaház voltam. Zalánaház kedves kis bányaváros, esimes épületekkel, a kath. templom mellett kis sóttérrel. Az Erez-hegynek alján fekszik. Van két kaszinója, dal-köre, állami elemi iskola. A kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolaja közelebből nyílik meg. A Zalánaházi Gyulafehérvárra terjedő vastap építést augusztus 10-én kezdetek meg.

Mindjárt megérkezésen napján igen sok in telligens emberrel ismerkedtem meg, kiknek nyájaság, előzékenység, vendégszerete már az első napon otthononam tette a kies fekvési bányaváros.

Misnap ültém meg a Gyulafehérvártól Zalánaház építendő vastap lakapvársá. E szép ünneplején jelen volt a kereskedelemügyi miniszter 6 excellenciájasi, kitűdvölgyű Zalánaház szíjoltója.

A s épp ünneplején után való napon visszalélt vettem utamat Brassóba.

Zalánaházt csak rövid időre vettem becsüt, mert nemcsakira — egy pár nap múlva — ez lesz az én új otthonom.

Ha majd megtelepedem, akkor nem fogom elmulasztani a paradicsom szépségét bővebben is megismertetni.

Sp. J.

